

TARPTAUTINĖ MOKSLINĖ
KONFERENCIJA

MIĘDZYKONFERENCJA NAUKOWA

Lietuvos Didžiosios
Kunigaikštystės istorijos
šaltinių tekstai,
kontekstai ir
interpretacijos

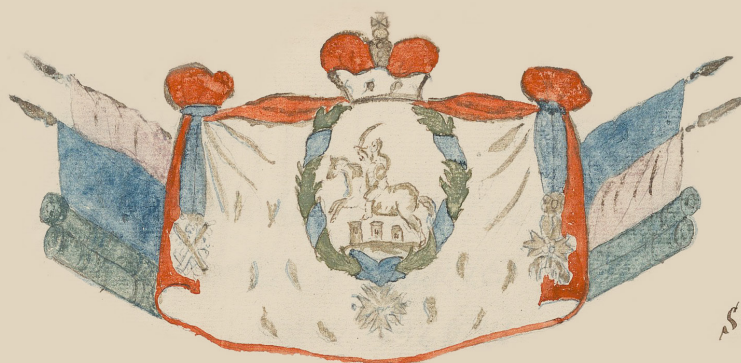
Teksty, konteksty
i interpretacje
źródeł historycznych
Wielkiego Księstwa
Litewskiego

Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios
Kunigaikštystės valdovų rūmai,
Katedros a. 4, Vilnius,
2025 m. spalio 15–16 d.

Muzeum Narodowe – Pałac
Wielkich Książąt Litewskich,
Katedros a. 4, Wilno,
15–16 października 2025 r.

PROGRAMA

PROGRAM

S-74-M

DYARYSZ SĄDOWY
TRYBUNAŁOWY W X. L. KADENCJI WILNEJ
Iasnie Oświeconemu Xciu Imci
ADAMOWI CZARTORYSKIEMU
MARSZAŁKOWI TRYBUNAŁOWEGO W X. LIT.
Generałowi Liem Podol.

SPALIO 15 D. / 15 PAŽDZIERNIKA

- 9:00** KONFERENCIJOS ATIDARYMAS / OTVARCIE KONFERENCJI
Sveikinimo žodis / Słowo powitalne
Aurimas Švedas, Lietuvos istorijos instituto direktorius / Dyrektor Instytutu Historii Litwy
Vydas Dolinskas, Nacionalinio muziejaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų generalinis direktorius / Dyrektor generalny Muzeum Narodowego – Pałacu Wielkich Książąt Litewskich

PLENARINIS POSĖDIS / POSIEDZENIE PLENARNE

Moderuoja / Moderuje **Robertas Jurgaitis**

- 9:10** **Artūras Dubonis** (Lietuvos istorijos institutas)
*„Lietuvos Metrika“: kaip išmatuoti jos mokslinę, visuomeninę ir politinę vertę
„Metryka Litewska“: jak zmierzyć jej wartość naukową, społeczną i polityczną*
- 9:35** **Andrzej Rachuba** (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
*Nieznane lub słabo wykorzystywane źródła do dziejów Wielkiego Księstwa Litewskiego (XVI–XVIII w.)
Nežinomi ar menkai panaudoti Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorijos šaltiniai (XVI–XVIII a.)*
- 10:00–10:15** DISKUSIJA / DYSKUSJA
- 10:15–10:35** KAVOS PERTRAUKA / PRZERWA KAWOWA

1 SEKCIJA / SEKCJA

Vėlyvųjų viduramžių šaltiniai / Źródła późnego średniowiecza

Moderuoja / Moderuje **Artūras Dubonis**

- 10:35** **Aliaksandr Hrusha** (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
*Genealogia przywileju ruskiego kancelarii wielkich książąt litewskich drugiej połowy XV – pierwszej tercji XVI wieku
Lietuvos didžiųjų kunigaikščių kanceliarijos rusėniškųjų privilegijų genealogija XV a. antroje pusėje – XVI a. pirmame trečdalyje*
- 10:55** **Rūta Čapaitė** (Lietuvos istorijos institutas)
*Emocijų raiška Lietuvos didžiojo kunigaikščio Vytauto laiškuose
Wyrażanie emocji w listach wielkiego księcia litewskiego Witolda*
- 11:15** **Paulina Pludra-Žuk** (Instytut Historii Nauki PAN im. Ludwika i Aleksandra Birkenmajerów)
*Średniowieczne historyczne źródła narracyjne w kontekście badań nad księgozbiorem świętokrzyskim
Viduramžių istoriniai naratyviniai šaltiniai Šventojo Kryžiaus bibliotekos tyrimų kontekste*

11:35–11:50 DISKUSIJA / DYSKUSJA

11:50–13:10 PIETŪS / OBIAD

2 SEKCIJA / SEKCJA

Šaltinių kompleksai: valstybinės institucijos / Kompleksy źródeł: instytucje państwowe

Moderuoja / Moderuje **Ramunė Šmigelskytė-Stukienė**

- 13:10** **Emil Kalinowski** (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
*Kształtowanie się zespołu ksiąg grodzkich na terenie Wielkiego Księstwa Litewskiego. Przykład Brańska na Podlasiu i najstarszych akt tutejszego grodu (1536–1569)
Pilies teismų knygų fondų formavimasis Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teritorijoje. Bransko Palenkėje ir seniausių vietos pilies teismo aktų (1536–1569) pavyzdys*
- 13:30** **Witold Filipczak** (Uniwersytet Łódzki)
*Źródła do dziejów sejmików w księgach sądowych powiatu wiłkomierskiego z lat 1764–1794
Seimelių istorijos šaltiniai Ukmergės pavieto teismų knygoje 1764–1794 m.*
- 13:50** **Adam Stankevič** (Lietuvos istorijos institutas)
*Lietuvos Vyriausiojo Tribunolo 1781–1782 m. dienoraštis ir jo rengimo spaudai iššūkiai
Diariusz Trybunału Głównego Wielkiego Księstwa Litewskiego z lat 1781–1782 i wyzwania edytorskie*
- 14:10** **Robertas Jurgaitis** (Lietuvos istorijos institutas)
*Ketverių metų seimo (1788–1792) įstatymų projektai virsta konstitucijomis: konstitucinių įstatymų originalų paieškos
Projekty ustaw Sejmu Czteroletniego (1788–1792) stają się konstytucjami: poszukiwanie oryginałów ustaw*

14:30–14:45 DISKUSIJA / DYSKUSJA

14:45–15:05 KAVOS PERTRAUKA / PRZERWA KAWOWA

3 SEKCIJA / SEKCJA

Šaltinių kompleksai: privatūs archyvai / Kompleksy źródeł: archiwa prywatne

Moderuoja / Moderuje **Monika Jusupović**

- 15:05** **Karol Źojdź** (Instytut Archeologii i Etnologii, Polska Akademia Nauk)
*Siedemnastowieczne księgi przychodów i rozchodów jako źródło do badań nad konsumpcją litewskiej magnaterii
XVII a. pajamų ir išlaidų knygos – šaltinis Lietuvos didikų vartojimui tirti*

15:25 Adam Danilczyk (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
Korespondencja Stanisława Augusta z podskarbinem Antonim Tyzenhauzem jako jedno z najważniejszych źródeł do historii Wielkiego Księstwa Litewskiego drugiej połowy XVIII wieku

Stanislovo Augusto ir rūmų iždininko Antano Tyzenhauzo korespondencija kaip vienas svarbiausių Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės XVIII a. antrosios pusės istorijos šaltinių

15:45 Ramunė Šmigelskytė-Stukienė (Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, Lietuvos istorijos institutas)
Perskaityti tarp eilučių. Mykolo Kleopo Oginskio „kelionių knygos“ pėdsakais
Przeczytać między wierszami. Śladami „księgi podróżniczej“ Michała Kleofasa Ogińskiego

16:05–16:20 DISKUSIJA / DISKUSJA

16:20–16:40 KAVOS PERTRAUKA / PRZERWA KAWOWA

4 SEKCJA / SEKCJA

Šaltinių kompleksai: konfesinių institucijų archyvai / Kompleksy źródeł: archiwa instytucji wyznaniowych

Moderuoja / Moderuje **Melchior Jakubowski**

16:40 Stephen Christopher Rowell (Lietuvos istorijos institutas)
Bažnyčios laisvių gynyba ir istorinių šaltinių kompleksų formavimas
Obrona wolności Kościoła i formowanie kompleksów źródeł historycznych

17:00 Paweł Krokosz (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie)
Projekt „Najstarsze akta kapituł karmelitów dawnej obserw w Polsce (do 1688) – edycja krytyczna” – kierunkiem poznania dziejów zakonu na ziemiach Wielkiego Księstwa Litewskiego w XVII w.
Projektas „Seniausi senosios regulos karmelitų kapitulų aktai Lenkijoje (iki 1688 m.) – kritinis leidimas“: vienuolių ordino istorijos Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės žemėse XVII a. pažinimo link

17:20 Jan Bulak (Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie)
Co wiemy o Kościele na Litwie doby rozbiorowej? Kilka uwag na marginesie publikacji raportów dotyczących diecezji żmudzkiej z końca XVIII wieku
Ką žinome apie Bažnyčią Lietuvoje padalijimų epochoje? Keletas pastabų XVIII a. pabaigos Žemaičių vyskupijos ataskaitų publikacijos paraštėse

17:40–17:55 DISKUSIJA / DISKUSJA

SPALIO 16 D. / 16 PAŲDZIERNIKA

5 SEKCJA / SEKCJA

Pagalbinių istorijos mokslų šaltinių tyrimai / Badania nad źródełami pomocniczych nauk historycznych

Moderuoja / Moderuje **Rūta Čapaite**

9:00 Oleg Odnorozhenko (Instytut Ukrainkiej Archeografii i Źródłoznawstwa im. Mychajły Hruszewskiego Narodowej Akademii Nauk Ukrainy, Lietuvos istorijos institutas)
Przywileje nobilitacyjne jako przejaw kultury heraldycznej w Wielkim Księstwie Litewskim w XV – połowie XVII wieku
Nobilitacinės privilegijos kaip heraldinės kultūros išraiška Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje XV a. – XVII a. viduryje

09:20 Agnė Railaitė-Bardė (Lietuvos istorijos institutas)
Simboliai ir tekstas su Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės aukščiausiais pareigūnais susijusiuose šaltiniuose
Symbole i tekst w źródełach dotyczących najwyższych urzędników Wielkiego Księstwa Litewskiego

09:40 Tomasz Jaszczołt (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
Sprawa małżeńska Mikołaja Iljnicza i Elżbiety Moniwidowej z 1489 r. Czyli o możliwościach uzyskania nowych informacji genealogicznych elity Wielkiego Księstwa Litewskiego w XV w.
Mikalojaus Iljiničiaus ir Elžbietos Manvydienės 1489 m. santuokos byla arba apie galimybes gauti naujos genealoginės informacijos apie XV a. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės elitą

10:00–10:15 DISKUSIJA / DISKUSJA

10:15–10:35 KAVOS PERTRAUKA / PRZERWA KAWOWA

6 SEKCJA / SEKCJA

Kultūrinės atminties šaltiniai / Źródła pamięci kulturowej

Moderuoja / Moderuje **Aliaksandr Hrusha**

10:35 Mintautas Čiurinskas (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas)
Andriejaus Kricijaus vilnietiškoji poezija – Oršos mūšio (1514) ir jo istorinio konteksto šaltinis
Poezja wileńska Andrzeja Krzyckiego – źródło Bitwy pod Orszą (1514) i jej kontekstu historycznego

10:55 Jonas Drungilas (Lietuvos istorijos institutas)
„Kryžiuočių kapinaitės“ XVIII a. vidurio Punios inventoriuje: 1336 m. Pilėnų gynimo locus memoriae
„Krzyżackie mogiły“ w inwentarzu Punii z połowy XVIII w.: locus memoriae obrony Pilen w 1336 r.

- 11:15 **Tomas Kotovičius** (Vilniaus universitetas, Filologijos fakultetas)
Lietuvos vaizdavimas vokiečiųkalbėse XVIII a. enciklopedijose
Predstawianie Litwy w niemieckojęzycznych encyklopediach XVIII wieku
- 11:35–11:50 DISKUSIJA / DYSKUSJA
- 11:50–13:10 PIETŪS / OBIAD

7 SEKCIJA / SEKCJA

Šaltinių teminė įvairovė / Różnorodność tematyczna źródeł

Moderuoja / Moderuje **Jonas Drungilas**

- 13:10 **Marharyta Stafiichuk** (Narodowy Uniwersytet „Kijowsko-Mohylańska Akademia“)
Źródła do badań nad pierwszym ordynatem ołyckim i starostą żmudzkim
Stanisławem Radziwiłłem „Pobożnym“ (1559–1599)
Šaltiniai pirmajam Olykos valdytojui ir Žemaitijos seniūnui Stanislovui Radvilui
„Dievobaimingam“ (1559–1599) tirti
- 13:30 **Gabija Tubelevičiūtė** (Lietuvos istorijos institutas)
Haeredes legetarii, haeredes testamentarii... Alytaus miestiečių giminystės ryšiai
XVIII a. testamentuose
Haeredes legetarii, haeredes testamentarii... Związki pokrewieństwa mieszczań
Ołity w testamentach XVIII wieku
- 13:50 **Monika Jusupovič** (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
Specyfika pracy nad osiemnastowiecznymi aktami sejmikowymi
Darbo su XVIII a. seimelių aktais specyfika
- 14:10–14:25 DISKUSIJA / DYSKUSJA
- 14:25–14:45 KAVOS PERTRAUKA / PRZERWA KAWOWA

8 SEKCIJA / SEKCJA

Duomenų bazių kūrimas ir skaitmeninimas / Tworzenie i digitalizacja baz danych

Moderuoja / Moderuje **Adam Stankevič**

- 14:45 **Michał Gochna** (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
Cyfrowa baza akt sejmiku trockiego (1733–1795), czyli stare i nowe problemy
edytorstwa akt sejmikowych z perspektywy historii cyfrowej
Trakų seimelio aktų duomenų bazė (1733–1795) arba senos ir naujos seimelių aktų
publikavimo problemos skaitmeninės istorijos aspektu
- 15:05 **Vika Veličkaitė** (Vytauto Didžiojo universiteto Vytauto Kavolio transdisciplininių tyrimų institutas)
Rankraščinio teksto atpažinimo įrankių panaudojimas XVIII a. dienoraščių
transkribavimui: Mykolo Kazimiero Radvilos Žuvelės (1702–1762) dienoraščio
pavyzdys

Wykorzystanie narzędzi do rozpoznawania pisma odręcznego do transkrypcji osiemnastowiecznych pamiętników: przykład pamiętnika Michała Kazimierza Radziwiłła „Rybeńki“ (1702–1762)

- 15:25 **Melchior Jakubowski** (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN)
Źródłowa baza danych o aktywnościach artystycznych bazylianów w XVIII wieku
Bazilijonų meninės veiklos XVIII a. šaltinių duomenų bazė
- 15:45–16:00 DISKUSIJA / DYSKUSJA
- 16:00–16:20 KAVOS PERTRAUKA / PRZERWA KAWOWA

VESTIBULIO AUDITORIJA / AUDYTORIUM PRZEDSIONKOWE

Apskrito stalo diskusija / Dyskusja okrągłego stołu

- 16:30–17:30 *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorijos šaltiniai skaitmenizacijos ir DI*
epochoje: quid postea?
Źródła historyczne Wielkiego Księstwa Litewskiego w erze cyfryzacji i SI: quid
postea?

Dalyvauja / uczestniczą: **Andrzej Rachuba, Aliaksandr Hrusha, Robertas Jurgaitis, Monika Jusupovič, Jonas Drungilas**

Moderuoja / moderuje **Ramunė Šmigelskytė-Stukienė**

KONFERENCIJOS UŽDARYMAS / ZAMKNIĘCIE KONFERENCJI

Konferencija organizuojama Lietuvos istorijos institute 2022–2026 m. įgyvendinamos ilgalaikės mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros programos „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorijos šaltinių tekstai, kontekstai ir interpretacijos“ rėmuose.

Konferencija jest organizowana w ramach długoterminowego programu badawczo-eksperymentalnego „Teksty, konteksty i interpretacje źródeł historycznych Wielkiego Księstwa Litewskiego”, który jest realizowany w Instytucie Historii Litwy w latach 2022–2026.

Konferencijos kalbos: lietuvių ir lenkų (sinchroninis vertimas).

Języki konferencji: litewski i polski (tłumaczenie simultaniczne).

Konferencijos organizacinis komitetas / Komitet organizacyjny konferencji

Dr. Robertas JURGAITIS (Lietuvos istorijos institutas / Instytut Historii Litwy), komiteto pirmininkas / przewodniczący komitetu

Habil. dr. Konrad BOBIATYŃSKI (Uniwersytet Warszawski / Varšuvos universitetas)

Dr. Jonas DRUNGILAS (Lietuvos istorijos institutas / Instytut Historii Litwy)

Habil. dr. Aliaksandr HRUSHA (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk / Lenkijos mokslų akademijos Tadeuszo Manteuffelio istorijos institutas)

Dr. Karin FRIEDRICH (Uniwersytet w Aberdeen / Aberdyno universitetas)

Dr. Mārite JAKOVĻEVA (Narodowe Muzeum Historii Łotwy / Latvijos nacionalinis istorijos muziejus)

Habil. dr. Mathias NIENDORF (Uniwersytet w Greifswaldzie / Greifswaldo universitetas)

Habil. dr. Andrzej RACHUBA (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk / Lenkijos mokslų akademijos Tadeuszo Manteuffelio istorijos institutas)

Dr. Adam STANKEVIČ (Lietuvos istorijos institutas / Instytut Historii Litwy)

Dr. Ramunė ŠMIGELSKYTĖ-STUKIENĖ (Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai / Muzeum Narodowe – Pałac Wielkich Książąt Litewskich, Lietuvos istorijos institutas / Instytut Historii Litwy)

Dr. Oleg ODNOROZHENKO (Instytut Ukrainської Archeografii i Źródłoznawstwa im.

Mychajły Hruszewskiego Narodowej Akademii Nauk Ukrainy / Ukrainos nacionalinės mokslų akademijos Ukrainos archeografijos ir šaltinių tyros M. S. Gruševskio vardo institutas, Lietuvos istorijos institutas / Instytut Historii Litwy)

Detalesnė informacija / Szczegółowe informacje: tel.: +370 615 87127,

el. paštas: ldksaltiniu.konferencija@gmail.com

Viršelyje: 1781–1782 m. Lietuvos Vyriausiojo Tribunolo dienoraščio titulinio lapo fragmentas, AGAD, Zbiór Branickich z Suchej, 58/74 / Strona tytułowa diariusza Trybunału Głównego Litewskiego za rok 1781–1782, AGAD, Zbiór Branickich z Suchej, 58/74.

ORGANIZATORIAI / ORGANIZATORZY

Lietuvos istorijos institutas /
Instytut Historii Litwy

Nacionalinis muziejus Lietuvos
Didžiosios Kunigaikštystės
valdovų rūmai / Muzeum
Narodowe – Pałac Wielkich
Książąt Litewskich

PARTNERIAI / PARTNERZY

Lenkijos mokslų akademijos Tadeuszo Manteufflo
vardo Istorijos institutas / Instytut Historii im.
Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk

Ukrainos nacionalinės mokslų akademijos Ukrainos
archeografijos ir šaltinių tyros M. S. Gruševskio
vardo institutas / Instytut Ukrainської
Archeografii i Źródłoznawstwa im. Mychajły
Hruszewskiego Narodowej Akademii Nauk Ukrainy

KONFERENCIJĄ REMIA /
KONFERENCJA JEST
WSPIERANA PRZEZ

Lietuvos mokslo taryba /
Litewska Rada Naukowa

